

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnalle

Asia: VNS 6/2020 vp Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle - Suomen kestävä kasvun ohjelma

Pyydettyä lausuntona esitän kunnioittavasti seuraavan.

Tarvitsemme vahvaa tutkimusta ja siihen perustuvan hyödyntämiskyvykkyyden. Pandemia on tuonut jälleen kerran selvästi esille sen, miten tärkeitä tiede ja osaaminen ovat yksilöille, Suomelle ja maailmalle. Tutkijat ovat pystyneet nopeasti reagoimaan koronaviruksen aiheuttamaan pandemiaan: olemme nähneet nopeita kehitysaskelia rokotteiden kehittämisessä, yhteiskunnan suojaamisessa ja pandemian vaikutusten minimoinnissa. Lääketieteen lisäksi merkittävä rooli on ollut monilla muillakin tieteenaloilla, laskennallisista tieteistä yhteiskuntatieteisiin.

Tutkijoiden kyky reagoida nopeasti pandemian kaltaiseen tilanteeseen perustuu laadukkaaseen ja pitkäjänteiseen tutkimukseen, jota on tehty ilman ylhäältä annettua tarkkaa aihetta tai välitöntä tavoitetta työn hyödyntämisestä. Ilman tällaista aikaisemmin tehtyä tutkimusta olisimme olleet vielä paljon huonommassa lähtötilanteessa uuden viruksen uhatessa ihmisten henkeä ja terveyttä ja yhteiskunnan perustoimintoja.

Omaan tutkimukseen perustuva osaaminen on Suomessa välttämätöntä siksi, että pystymme hyödyntää muualla tuotettua tietoa. Hyödyntämiskyky, taloustieteilijöiden termin absorptiokyky, perustuu juuri vahvaan omaan osaamiseen ja tutkimukseen. Laadukas tutkimus, sen hyödyntäminen ja korkeatasoinen tutkimukseen perustuva opetus tukevat toisiaan.

Tulemme jatkossa tarvitsemaan vahvaa tutkimuspohjaa ja siihen pohjautuvaa hyödyntämiskykyä. Pandemian lisäksi yhteiskuntamme tulee lähivuosina kohtaamaan useita muitakin ongelmia: esimerkiksi ilmastonmuutoksen nopea eteneminen tulee asettamaan Suomen talouden kehitykselle ja yhteiskunnan toimivuudelle paljon uusia haasteita. Vihreä siirtymä ei ole mahdollinen ilman laadukasta tutkimusta, sen tuomaa kyvykkyyttä ja osaavia ihmisiä.

Elpymisrahoitusta tulee kohdentaa tutkimukseen, koulutukseen ja innovaatiotoimintaan. EU:n elpymisrahoituksen kohdentaminen Suomen tulevaisuuteen tutkimuksen, koulutuksen sekä innovaatiotoiminnan kautta on ensiarvoisen tärkeää. Tulevaisuutemme voi rakentua vain osaamisen perustalle. Elpymisrahoituksen lisäksi tulee huolehtia siitä, että muita panostuksia on riittävästi.

Tutkimuksen, koulutuksen ja innovaatiotoiminnan näkökulmaa käsitellään ensisijaisesti selonteon painopisteessä 1, ”Koulutuksella ja tutkimus- ja innovaatiotoiminnalla Suomi takaisin kestävän kasvun uralle”. Myös ohjelman muissa painopisteissä tulisi kohdentaa rahoitusta kunkin painopisteen kannalta tärkeisiin TKI-elementteihin.

Suomen Akatemia kannattaa selonteon ehdotuksia rahoituksen kohdentamisesta infrastruktuureihin, osaamiskeskittymiin, ekosysteemeihin ja TKI-toiminnan kumppanuuksiin. Selonteossa esitetään, että elpymisrahoitusta tulisi kohdentaa mm. tutkimus- ja kokeilu ympäristöjen ja niihin liittyvien infrastruktuurien kehittämiseen sekä erilaisiin tutkimuksen ja yritystoiminnan kumppanuuksiin. Tällä lailla vahvistetaan osaamiskeskittymiä ja innovaatioekosysteemejä. Rahoitus ehdotetaan kohdennettavaksi Suomen Akatemian ja Business Finlandin kautta.

Nämä ehdotukset ovat kannatettavia. Ne antavat lisärahoitusta TKI-järjestelmän tiettyihin kohtiin, ja nämä käyttötavat ovat elpymisrahoituksen tavoitteiden mukaisia. Osaamiskeskittymät ja innovaatioekosysteemit houkuttelevat osaajia ja TKI-intensiivisiä yrityksiä, ja siten ovat osana rakentamassa kansainvälisesti kilpailukykyistä ja hyvinvoivaa tulevaisuuden Suomea.

Vertaisarvioinnin kautta allokoitava kilpailullinen rahoitus tutkimusinfrastruktuureihin ja erilaisiin kumppanuusrahoitusmuotoihin (esim. Suomen Akatemian lippulaivat tai avainalojen tutkimusohjelmat) tukee erittäin hyvin tavoitteita tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan laadun ja vaikuttavuuden parantamisesta.

Selonteossa todetaan myös tarve vahvistaa tutkimukseen pohjautuvien ideoiden jatkojalostamista, kaupallistamisen osaamista ja valmiuksia korkeakouluissa ja tutkimuslaitoksissa. Tämän tavoitteen yhteydessä on syytä korostaa laajemminkin korkeakouluissa ja tutkimuslaitoksissa olevan osaamisen hyödyntämistä yhteiskunnassa. Tarvetta ei ole pelkästään ideoiden jatkojalostamiseen tai kaupallistamiseen, vaan monipuoliseen julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöhön, joka tuo tutkimuksen tuottaman monipuolisen osaamisen ja absorptiokyvyn laajaan käyttöön ja siten kasvattaa tutkimuksen vaikuttavuutta. Kuten alussa todettiin, hyödyntämiskyky vaatii myös riittävän vahvaa aiheeltaan vapaan tutkimuksen luomaa pohjaa.

Elpymisrahoitus ja muu TKI-rahoitus. Korkeatasoinen tutkimus, laadukas koulutus ja menestyvä innovaatiotoiminta ovat kiinni osaavista ihmisistä, joilla on hyvä toimintaympäristö: laadukasta tutkimusta ei saada ilman osaavia ihmisiä, ja hyvätkään ihmiset eivät pysty toimimaan ilman riittävän hyviä työskentelyoloja. Osaavat ihmiset ja hyvä toimintaympäristö houkuttelevat uusia hyviä osaajia. Laadun korostaminen tutkimusrahoituksen kohdentamisessa on välttämätöntä. Kilpailu tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan alueella on globaalia, ja Suomen tulee olla houkutteleva maa sekä osaaville ihmisille että yrityksille.

EU:n elpymisrahoituksen kohdentaminen TKI-toimintaan on kannatettavaa. Se on kuitenkin määräaikaista rahoitusta. Onkin aiheellista esittää huoli TKI-rahoituksen tasosta pitemmällä

SUOMEN AKATEMIA

aikajänteellä. Suomen hallitus on asettanut tavoitteeksi nostaa tutkimus-, kehittämismenojen BKT-osuus nykyisestä noin 2,7 prosentista 4 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä. Suomen kaltaisissa maissa TKI-toiminnasta noin kolmasosa tapahtuu julkisin varoin ja kaksi kolmasosaa yksityisin. Niinpä 4 prosentin tavoitteeseen pääseminen vaatii merkittäviä lisäpanostuksia sekä julkiselta että yksityiseltä sektorilta.

Korkeatasoisen tutkimuksen luomaa osaamispohjaa on syytä tukea kaikin tavoin, laatua korostaen ja pitäen huolta siitä, että riittävästi kilpailullista rahoitusta on käytettävissä myös aiheeltaan sitomattomaan tutkimukseen.

Pääjohtaja

Heikki Mannila

Suomen Akatemia